

Palatul Moskovits **str. Republicii colț cu Parcul Traian nr. 2**

Ansamblul arhitectural al străzii Republicii poate fi privit ca un sit istoric elocvent pentru bogăția informației artistice ce a circulat în Oradea începutului de secol douăzeci. Fațadele asociază elemente romanice, gotice, renașcentiste, cu forme decorative de inspirație vegetală, zoomorfă sau antropomorfă. Coloane și console, ancadramente și chei cu funcții decorative, altoreliefuri, brâie în torsadă, butoni și chenare, capitele și balustrade, motive geometrice geometrice sau florale alcătuiesc un decor somptuos specific stilului eclectic și al Artei 1900.

Situat la mijlocul străzii pietonale, Palatul Moskovits este o clădire cu parter înalt și două etaje construită în 1904–1905 după planurile arhitectului Rimanóczy Kálmán jr. La construcția ei s-au utilizat pentru prima dată în Oradea plăci cu nervuri de beton armat.

Caracteristicile secesion ale clădirii se manifestă prin traseul ondulatoriu, cu o linie exclusiv sinusoidală, vizibilă la majoritatea elementelor decorației arhitecturale

Elementele decorative florale, vegetale sau zoomorfe sunt curbilini. Ele au un duct grafic foarte elegant mai ales la ancadramentele ferestrelor. Acestea sunt definatorii și pentru feroneria portalului, a balcoanelor a balustradelor sau cursivelor liber desenate. Același caracter rafinat al ductului liniar îl regăsim la portalul edificiului, ca și la balustrada casei scării. Balcoanele ce dau înspre curtea interioară au același duct curbiliniu elegant, chiar dacă mai sintetic exprimat.

Aticul are forma arcuită a unui mâner de coș ce surmontează suprafețele arhitecturale, cu o deschidere largă, cu traseu sub forma de rinichi. Acesta este susținut de contururile fluide a două siluete feminine stilizate sub formă de herme, decorate cu corole de floarea soarelui, simboluri ale vitalității iradiante.

Turnul circular cu acoperișul elipsoidal este decorat cu volute, motive vegetale și linii sinusoidale ce marchează toate o abordare diferită față de Palatul Stern aflat în proximitate. Pomul vieții ce îmbracă un chip grațios de femeie este reprezentat în altorelief cu ramuri, frunze, flori și însemne masonice, la fel ca și decorația aticului sub formă de coș ce surmontează suprafețele arhitecturale, lebăda cu pui între frunzele de trestie sau torsul feminin în buchetul de floarea soarelui. Toate aceste decorații arhitecturale seducătoare, de o coerență unică în arhitectura orașului, ilustrează caracterul vegetal - simbolist al Lilienstilului și raportul armonios între ornamentație și masa arhitectonică impozantă.

